WASHINGTON 6 D

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації „Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0807 4-0237
УНС.: HEnderson 4-1616

РІК LXI. Ч. 133. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 14-го ЛИПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 14, 1954. No. 133. VOL. LXI

АЙЗЕНҐАВЕР ПРОПОНУЄ РОЗБУДОВУ ШЛЯХІВ КОШТОМ 50 БІЛЬЙОНІВ

РОЗБУДОВИ ШЛЯХІВ ВИМАГАЄ ПРОТИЛЕТУНСЬКА ОБОРОНА І ЗРІСТ НАСЕЛЕННЯ

Болтон Лендінґ, Н. Й. — Президент Айзенгавер запропонував на широку скалю розбудову шляхів в цій країні, так що 50 більйонів долярів — це був би „тільки добрий початок". Цю пропозицію висловив президент у промові, що її відчитав віцепрезидент Ричард М. Ніксон на 46-ій річній конференції губернаторів, що відбулася в Болтон Лендінґ, Н. Й. Цей великий плян будови й модернізації шляхів треба б здійснювати, на думку президента при допомозі видатків федерального і стейтових урядів. Застарілі і недостатні дороги, казав президент, спричиняють кожного року таке число нещасливих випадків, немов би на війні. Злі шляхи — це причина мільйонових видатків внаслідок витрати часу. На випадок атомової війни, — не можна б було вести протилетунської оборони, бо важко було б втримувати збільшений рух на теперішніх автострадах. Айзенгавер підкреслив також і те, що побільшення комунікаційних ліній вимагає і зріст населення ЗДА, яке в 1970 році виноситиме 200 мільйонів. Щоб збільшити сітку шляхів та модернізувати теперішні автостради, президент пропонує чотирипунктову програму. 1. Виготовити великий плян розбудови сітки шляхів, ... юзв'язувала б проб... двидкости, безпеки, міжстейтових зв'язків, доступів до інших автострад та до фармерських районів. 2. Виготовити фінансовий плян, який основувався б на самовистачальності (оплата за шляхи, або давав би право стейтам стягати податки від пального). Передбачена також федеральна допомога на будову шляхів. 3. В будові шляхів мала б бути повна співпраця між федеральним урядом і стейтами, щоб місцеве самоврядування мало найбільший голос в адміністрації фондами. 4. Треба б плянувати побудову автострад, які творили б сітку міжстейтових автострад. Сам президент не міг виголосити цієї промови, бо був на похороні своєї братової. Губернатори, ще перед промовою Айзенгавера, домагалися більших прав для стейтів в будові шляхів. Вже від кількох років стейти домагаються, щоб уряд зріксся 2-центового податку від газоліни, щоб стейти могли стягати цей податок та використовувати його на побудову шляхів. Айзенгавер зазначив, що його проєкт поширення комунікаційної сітки домагається здійснення, бо цього треба для технічного розвитку в атомовій добі, щоб заспокоїти вимоги людей, що хочуть жити в комфорті, та щоб приготуватися на зріст населення, що 1970 року становитиме 200 мільйонів. Але президент зазначив, що є й перешкоди для здійснення цього. Країна потребує грошей на побудову 300,000 шкільних кляс в публічних школах і 813,000 ліжок у шпиталях. Кожного року 250,000 осіб потребують перешколу, втративши здібність до праці внаслідок каліцтва. Айзенгавер заявив, що уряд на перше місце ставить справу транспорту, бо цю справу вважає за найважнішу.

ОСІДОК УНО КАНАДИ ПЕРЕНЕСЕНО ДО ТОРОНТА

В. ГУЛЬТАЙ ОБРАНИЙ НА ГОЛОВУ

Вінніпеґ, Канада. — „Найважливішою постановою XVII Крайової Конференції Українського Національного Об'єднання Канади було перенесення Крайової Екзекутиви УНО з Вінніпеґу до Торонта... В виду такої постанови конференція вибрала такий склад керівного органу УНО, щоб він міг нормально функціонувати в новому місці осідку" — повідомив „Новий Шлях" з 9-го липня ц. р. Центральні Управи інших братніх організацій УНО — Української Стрілецької Громади, Організації Українок Канади і Молодих Українських Націоналістів — залишаються в Вінніпеґу. Конференції УНО, УСГ, ОУК і МУН відбулися тут у днях від 1 до 4 липня в залях Українського Нац. Дому. Володимир Коссар, голова КЕ УНО відкрив Конференцію УНО, одночасно відбувалися пізніше наради й інших братніх організацій. Після звітів і дискусії над ними відбулися вибори Крайової Екзекутиви УНО. До неї вибрані: Василь Гультай з Торонта — голова; Василь Гладун з Торонта — 1-ий містоголова, і д-р Степан Суховерський із Едмонтону 2-ий містоголова; проф. Степан Паладійчук із Торонта — секретар, Петро Божок із Гемілтону — скарбник; Вол. Коссар, д-р Т. Павличенко і М. Погорецький — члени КЕ УНО (останній назначений зв'язковим КЕ УНО з Ширшою Екзекутивою).

Конференція УНО — в своїх резолюціях — заявила своє повне довір'я до внутрішньої і закордонної політики канадійського уряду та висловила надію, що вільний західній світ остаточно спільним фронтом стримає комуністичну агресію в усіх частинах світу. Одною резолюцією Конференція підкреслила, що помагаючи Україні та іншим поневоленим Москвою народам, вільний світ може раз-назавжди знищити комуністичну небезпеку і забезпечити світовий мир.

Нововибраний голова УНО В. Гультай, а також і ряд делегатів у своїх зверненнях до бувшого голови Вол. Коссара підкреслювали його 17-річну невсипущу працю для добра організації на становищі голови УНО. Конференція висловила йому найглибшу вдячність і признання за цю працю. На попередній Конференції УНО, в 1952 році, з нагоди 20-річчя УНО, найменовано цього довгорічного провідника УНО досмертним дійсним членом Крайової Екзекутиви УНО. Інж. Вол. Коссар, як відомо, на останній конвенції Українського Народного Союзу був обраний вже вдруге членом Головної Контрольної Комісії цієї організації. На бенкеті було багато визначних гостей, між ними і федеральний міністер юстиції Стюарт Гарсон, а від Уряду Манітоби вітав конвенцію міністер освіти В. С. Міллер. Міністер Гарсон підкреслив у своїй промові великі заслуги українців у всебічній розбудові Канади, зокрема зазначив неоцінимму піонерську працю перших українських поселенців у степових провінціях. „У цій нашій вільній Канаді, казав міністер Гарсон, що береже засад політичної свободи, ніхто не має більше заслуженого почесного місця, як українці".

ЧЕРЧИЛ Є ПРОТИ НЕГАЙНОГО ДОПУЩЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО КИТАЮ ДО ОН

Лондон. — Англійський уряд, у продовжуванні тієї лінії, що її прийняв ще уряд Партії Праці у відношенні до справи допущення Комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй, є проти негайного прийняття Комуністичного Китаю до ОН, у принципі підтримуючи право теперішнього китайського режиму мати своє представництво в ОН — заявив англійський прем'єр Вінстон Черчил у своїй довгій промові на закордонно-політичні теми, виголошеній у палаті громад. Черчил солідаризувався з американським становищем, що комуно-китайський уряд повинен показати свою добру волю співпрацювати з чартером ОН, а це може статися тільки після згоди Комуністичного Китаю на об'єднання в Кореї, замирення в Індо-Китаї, відмови від дальших агресивних кроків в Азії та взагалі після проявлення ділами свого миролюбного становища. Зрештою, Черчил знову повторив свою тезу про конечність мирного „співіснування" двох систем у світі, проте водночас у похмурому світлі представив теперішні міжнародні відносини. Він ствердив, що коли б розбилася Женевська конференція, то дальший розвиток подій може мати страшні наслідки для світу. Заторкуючи також інші міжнародні проблеми, Черчил ще раз натиснув на Францію, щоб вона ратифікувала пакт Оборонної Спільноти, пригадавши, що це була французька ідея, на яку погодилися Західна Німеччина і три інші західні держави. Черчил ствердив теж нерозривну силу англо-американського союзу. Він твердив, що у Вашингтоні рішено переведення оборонний пакт для південно-східньої Азії без уваги на вислід Женевської конференції та що З'єднені Держави погодились, що в отому пакті повинні бути також південні азійські держави, як Індія, Індонезія, Пакістан, Сіям і Бурма. Промова Черчила була широким переглядом англійської закордонної політики.

Політична боротьба у Франції не припиняється

Париж. — Народно-республіканська партія, одна з найповажніших у Франції, виступила з гострими закидами проти закордонної політики нового французького уряду прем'єра Мендеса-Франса, закидаючи їй, що політика стягає Францію з позиції великої держави на другорядне місце. Члени названої партії, Бідо й Шуман, були майже безупинно керівниками французької закордонної політики від кінця другої світової війни. Провід народно-республіканської партії закидає новому урядові, що він, поклавши натиск на замирення в Індо-Китаї, відсунув на заднє місце інші справи найбільшої міжнародної ваги, між ними справу західнього пакту Оборонної Спільноти. Наслідком такої політики Мендеса-Франса було, мовляв, скликання до Вашингтону англо-американської конференції без участи Франції: Вашингтон і Лондон, мовляв, вирішують справу Німеччини поза Францією. Тому провід народно-республіканської партії, висловлюючись рішуче в користь названого пакту, який контролював би нову німецьку армію в рямцях загальної европейської армії, закликає до негайної ратифікації того пакту, і перестерігає, що політика нового французького уряду веде до ізоляції Франції.

ДЖ. Ф. ДОЛЛЕС ВІДЛЕТІВ ДО ПАРИЖУ

ДЕРЖАВНИЙ СЕКРЕТАР НЕСПОДІВАНО РІШИВСЯ ВИХАТИ НА ЗУСТРІЧ ІЗ ПРЕМ'ЄРОМ ФРАНЦІЇ І АНГЛІЙСЬКИМ МІНІСТРОМ ІДЕНОМ

Вашингтон. — Державний секретар Дж. Ф. Доллес несподівано відлетів у понеділок вечером до Парижу, прийнявши запрошення французького прем'єра і міністра закордонних справ Мендеса-Франса, щоб стрінутися з ним і англійським міністром закордонних справ Іденом та обговорити найважливіші справи, зв'язані з Женевськими переговорами про індо-китайський мир. Рішення державного секретаря було таке раптове і несподіване, що навіть французький амбасадор у Вашингтоні Бонне був заскочений тією вісткою. Сталося це в три четверти години після того, як французький прем'єр Мендес-Франс запросив Дж. Ф. Доллеса за посередництвом американського амбасадора з Праги Джонсона, що є тепер керівником американської делегації у Женеві. Французькому прем'єрові страшенне залежало на приявності Доллеса або бодай його заступника генерала Бедела Смита в Женеві, бо він уважає, що без американської гарантії замирення в Індо-Китаї не матиме вартости. Знову ж державний департамент ЗДА та особливо американські конгресові кола ставляться дуже недовірливо до Женевських переговорів, лякаючись, що Франція піде задалеко в свому бажанні миру в Індо-Китаї і погодиться не тільки на поділ В'єтнаму, але віддасть стільки території і народу під комуністичне володіння, що ЗДА не зможуть на це погодитись. Запрошення збоку Франції державного секретаря і міністра закордонних справ Англії до Парижу на спільну конференцію є своєрідним компромісом: він має заманіфестувати перед комуністами єдність трьох західніх великодержав і активне заінкавлення ЗДА індо-китайською проблемою, з другого боку підкреслити дальше неохоту Америки взяти безпосередню участь у Женевських переговорах, які можуть покінчитися такою догодою з комуністами, яка була б неприйнятлива для американської політики і американської публічної опінії. Такі є пресові коментарі до подорожі Доллеса до Парижу. В офіційному комунікаті говориться, що він і англійський міністер Іден будуть гістьми французького уряду. Щойно інформації, що їх дасть французький прем'єр і спільна нарада трьох державних мужів, вирішать, чи Дж. Ф. Доллес поїде також до Женеви. Перед своїм виїздом державний секретар мав безпосередню нараду з президентом Айзенгавером і розмовляв із ним ще телефонічно, а президент заявив, що цілком піддержує становище державного секретаря. Безпосередньо перед своїм виїздом з Женеви до Парижу на зустріч з Доллесом, Мендес-Франс говоритиме ще з комуно- китайським прем'єром Чу Ен-лаєм, так, що він зможе поінформувати американського й англійського керівників закордонної політики про останній стан своїх переговорів з комуністами.

З Червоного Китаю безупинно йде допомога індо-китайським комуністам

Ганой. — Комуністичний Китай висилає тепер більшу допомогу індо-китайським комуністам, аніж посилав її навіть під час облоги Дієнбієнфу — твердить повідомлення з головної кватири французьких військ в Індо-Китаї. Тимчасом французьке летунство стоїть не всилі навіть протиставитись безупинній валці московських вантажних авт, що днем і ніччю сунуть з комуно-китайського кордону на південь, постачаючи комуністичній армії всього добра, — бо все французьке летунство зайняте обороною обширу Червоної ріки. Між іншим, 4 комуністичні курені заатакували станицю Ґунґ Єн на 30 миль на південний схід від Ганой. Після 5-годинного завзятого бою оборонці відкинули комуністичну атаку, при чому згинуло коло 300 комуністичних напасників. В самому Ганой атмосфера щораз згущується. Крім кількох урядовців американського консуляту і кількох журналістів, всі інші американці залишили вже місто.

Держави спішать з допомогою жертвам Дунаю

Відень. — Голляндія, Швеція, Швайцарія і Зарщина перші зголосились з допомогою потерпілим від страшної повені, що навістила Австрію і Німеччину, а також інші наддунайські країни. Впродовж 5 днів, від коли Дунай і його притоки виступили з берегів, згинули в самій тільки Австрії і Західній Німеччині 24 особи. У Східній Німеччині згинуло 9 осіб. В рятунковій акції беруть участь також 3,000 американських вояків. За газетними вістями, найбільші втрати з усіх потерпівших і загрожених міст поніс досі Лінц.

Департамент справедливости про можливість злочину МекКарті

Вашингтон. — Генеральний прокуратор Бравнелл заявив під час інтерв'ю в NBC на програмі „Зустрічі із пресою", що департамент справедливости вивчає справу, чи сенатор Джозеф Р. МекКарті поповнив злочин, коли на власну руку дістав документ від армії, який був секретним матеріялом ФБІ. Бравнелл одночасно заперечив, що 21 січня цього року в його бюрі дискутували над справою спору сенатора МекКарті і секретаря армії Роберта Стівенса. Таку вістку подав бувший правний дорадник президента Айзенгавера, Джан Дж. Адамс 12 травня під час переслухання на Конґресовій комісії. МекКарті заявив, що він дістав цей двосторінковий документ від військового старшини, але відмовився подати прізвище того офіцера. Бравнелл заявив, що департамент справедливости не буде вести свого слідства, поки армія не закінчить своїх переслухань, які веде в цій справі. Бравнелл сказав, що досі ще не відомо, хто це видав документ сен. МекКарті.

Бувші комуністи дістали 75,000 долярів

Вашингтон. — Департамент справедливости повідомляє, що він виплатив досі 87 бувшим свідкам, які свідчили в процесах проти комуністів 75,000 долярів. За свідчення платять по 25 долярів денно і по 10 долярів денно на окремі видатки. Ці свідки найбільше свідчили у справах Відділу Імміґрації і Натуралізації, а також під час переслухань на конґресових слідчих комісіях. Департамент справедливости опублікував прізвища цих 87 свідків, що зізнавали від липня 1952 року до червня 1954 року. Найбільше дістав за ці свідчення Пол Кравч — 9,675.50 доляра. Моріс Малкін — 8,933 доляри. Бувший редактор „Дейлі Воркера" Луїс Буденц дістав тільки 125 долярів, бо він пізніше відмовився брати гроші за час витрачений на свідчення. Всі свідки були членами комуністичної партії, і тому вони могли давати цінні відомості про комуністів, — яких справи розглядав Уряд Імміґрації і Натуралізації, або Конгресові Слідчі Комісії.

Вайлі пропонує стримати фінансову підтримку ОН

Вашингтон. — Голова Сенатської Комісії Закордонних Відносин сенатор Александер Вайлі заявив у часописному інтерв'ю, що ЗДА повинні стримати фінансову допомогу Об'єднаним Націям, якщо б комуністичний Китай став членом цієї світової організації. Вайлі твердив, що ЗДА мають настільки впливів, що зможуть не допустити червоного Китаю до ОН, але, сказав сенатор, „коли б члени ОН зробили помилку і замінили теперішнє представництво національного Китаю — комуністами, то — це мало б дуже поважний вплив на становище Америки в справі фінансування Об'єднаних Націй". Вайлі не хотів відповісти на запит, чи він підтримує плян сенатора Новленда, щоб ЗДА автоматично залишили ОН на випадок прийняття на члена ОН комуністичного Китаю, але він не заперечував, що й така реакція збоку ЗДА можлива.

Пропонують стримати допомогу Франції і Італії

Вашингтон. — Сенатська Комісія Закордонних Відносин прийняла видатки на допомогу закордонові в висоті 3,100,000,000 долярів. Одночасно комісія хотіла ухвалити застереження, щоб стримати Італії та Франції допомогу, якщо вони не ратифікують договору, який позволяв би творити німецьку армію. Державний секретар Джан Фостер Доллес, а також американські амбасадори в Італії і Франції, остерігали, щоб не приймали цього застереження. Внаслідок цих інтервенцій комісія прийняла застереження, щоб стримати допомогу цим країнам із цих грошей, що призначені для Франції і Італії в 1954—1955 фінансовому році. Перша пропозиція була, щоб перестати виплачувати цим державам і ту допомогу, яка признана їм в попередніх бюджетах, але досі не була виплачена.

Домагаються допомоги для англійського летунства

Вашингтон. — Представники уряду всіми способами стараються переконати представників Конгресу, щоб ухвалили допомогу англійському летунству в висоті 75 мільйонів долярів, бо ці гроші — будуть найкращою інвестицією для оборони не тільки Англії, але й всього вільного світу. Ці видатки вже були ухвалили конгресові комісії обох палат, але повна Палата Репрезентантів їх відкинула, а в повному Сенаті також очікується сильної опозиції проти цієї підмоги на англійське летунство. Урядові чинники підкреслюють, що англійці будують найкращі моделі літаків, і тому конче треба допомогти Англії продовжувати цю працю. Але деякі конгресмени кажуть, що краще за ці гроші будувати літаки в ЗДА. Та урядові кола вияснюють, що Англія — це третя потуга щодо літаків (після ЗДА і СССР), і англійське летунство буде обороняти і ЗДА, обороняючи вільний світ.

Євангелицький конґрес в Німеччині — проти комунізму

Берлін. — У Східній Німеччині відбувся 4-денний євангелицький конґрес з 65,000 зареєстрованими учасниками, з яких коло 10,000 прибуло — за спеціяльним дозволом східньо-німецької комуністичної влади — з Західньої Німеччини. Конґрес закінчився могутньою маніфестацією у Ляйпціґу з участю пів мільйона осіб. Не зважаючи на те, що конґрес відбувався на території Східньої сателітської Німеччини, цілий ряд промовців виступав проти комунізму і настрій на тому конґресі був яскраво протикомуністичний. Присутніми були також делеґати з ЗДА, Англії, Індії, Індонезії й інших країн. Допущено на конґрес коло 100 часописних кореспондентів, однак східньо-німецька влада не допустила представників американської преси.

Південна Корея хоче мати мільйон війська в резерві

Сеул. — Південно-корейський міністер оборони оприлюднив, що південнокорейський уряд предложив З'єднаним Державам меморіял з просьбою допомогти Південній Кореї вишколити мільйон південних корейців, які творили б крайову „національну гвардію". Вона була б подібна до американської національної гвардії, як своєрідна військова резерва, що могла б бути покликана до військової служби на випадок воєнної небезпеки. Міністер оборони арґументував проєкт такої мільйонової військової резерви постійною небезпекою, в якій перебуває Південна Корея, при чому він твердив, що комуністи тримають під зброєю, або в резерві кругло мільйон війська в Північній Кореї. Крім того, мовляв, на випадок нового нападу на Південну Корею комуністичний північно-корейський уряд негайно звернеться знову за „допомогою" до „китайських добровольців". Ця остання південно-корейська нота до ЗДА не стоїть у зв'язку з попередньою просьбою південно-корейського уряду допомогти поставити додаткові південно-корейські дивізії.

Сумерк Олександра Корнійчука

Москва. — Олександра Корнійчука „зняли" з його становища віце-прем'єра УССР. Офіційне повідомлення додає, що він дістав „інше призначення". Олександер Корнійчук, що має нагороду Сталіна за заслуги в ділянці літератури, має тепер 44 роки. Він був призначений віце-прем'єром УССР в червні минулого року.

Княжна Маргарет з офіційною візитою в Західній Німеччині

Бонн. — 23-літня молодша сестра королеви Єлисавети II прибула гелікоптером до Західної Німеччини з офіційною візитою. На летовищі привітали її 21 гарматніми стрілами. Вона поїхала з відвідинами до 70-літнього президента Західної Німеччини проф. Гойса, а після 3-годинного перебування в Бонн відлетіла до Рурщини, на перегляд стаціонованих там британських військ. Маргарет відвідає теж британські війська в англійській зоні. Канцлер Аденауер, як і вся західньо-німецька преса вбачають у відвідинах княжни Маргарет заповідь швидкого офіційного признання Західній Німеччині повної політичної суверенности та трактування її вже тепер, як держави рівної іншим західнім державам. — З канцелярії королівського двору Єлисавети II не появився ніякий коментар до вістки, що її приніс один нюйоркський щоденник, наче б королева сподівалася побільшення родини. Оприлюднено тільки, що королева не відкликала своєї участи в ніякій імпрезі за давно устійненим плянэм, — а тільки такий відклик потвердив би правдивість тієї газетної поголоски.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** дістав поштівку з столиці Мехіко, яку підписали 7,000 американців, що живуть в тій державі. Вони запрошують президента відвідати Мехіко. Ця „поштова картка" важила 60 фунтів, її величина — 4×6 стіп, а принесли її до Білого Дому два чоловіки.

● **12,000 в'язнів** у Нюйоркському стейті давали свою кров для Червоного Хреста. В'язні в Аттіка, Н. Й. недавно віддали 10,000 півлітру крови для Червоного Хреста, від часу, коли під час II світової війни почали збирати кров для хворих по шпиталях.

● **Департамент торгівлі** Нюйоркського стейту ствердив, що цей стейт — це Мекка амбітних людей з усіх стейтів ЗДА і людей з цілого світу. Майже 34 відсотки населення стейту не родилися в цьому стейті. Правда, в останніх роках зросло число тих, які родилися в цьому стейті з 62% до 66%, але не можна передбачити, чи ця тенденція постійна.

● **Гватемальський уряд** занепокоєний тим, що в деяких чужих амбасадах перебувають сотки політичних втікачів, і через те може вибухнути недуга тифу. Уряд зарядив, щоб пощепити проти пошесних недух всіх політичних втікачів, які просять політичного азилю в чужих амбасадах.

● **500 мусулманських делеґатів** відбули третю річну конвенцію в Шікаґо. Вони репрезентують 75,000 мусулманського населення в цій країні. Ціллю конвенції — встановити зв'язки між християнами й мусулманами.

В СВІТІ

● **У містечку Ферривіл в Тунізії**, французькій колонії у Північній Африці, проголошено заборону виходу на вулицю, після того, як 5 арабських терористів, озброєних скорострілами, напали на автобус і 5 каварень. Було вбитих 6 осіб і 12 важко ранених. У столиці краю, місті Тунісі, — спокій і нормальний рух. З уваги на гарну погоду, тисячі мешканців виїздить над море, а всі каварні на вулицях міста — повні.

● **Віяя Лакшмі Пандіт**, сестра індійського прем'єра Неру і президентка теперішньої Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, відвідала Винстона Черчила в його приватній резиденції в Чартвелл в Англії і була в панства Черчилів на обіді. Раніше вона була на авдієнції в королеви Єлисавети.

● **В Японії** появилась пошесть страшної недуги сплячки: в місті Окінава захворіло на ту недугу коло 100 осіб і половина хворих вже померла.

● **Комуністи в Трієсті**, які є там другою найсильнішою політичною партією, видали відозву, в якій заповідають, що вони „всіми способами" будуть протиставлятися поділові обширу Трієсту між Італією і Югославією.

● **Комуністичний Китай** заявив, що верне Англії яхту „Елінор". яка — мовляв — „вдерлася на китайські територіяльні води в дні 1 червня". Двох старшин і 6 членів залоги яхти відіслано до Гонґ-Конґу минулої суботи.

● **7 південно - американських держав**, Еспанія, Національний Китай і Італія визнали вже новий уряд Гватемалі.

● **34-літня княжна Варбара Пруська**, внучка останнього німецького цісаря Вільгельма II, вийшла заміж за 42-літнього меклембурського князя Християна Людвика. На весіллі, що відбулось на замку Глікебурґ, було присутніх 130 осіб — члени різних німецьких княжих родів. Між іншими була приявна також княжна Александра Ганноверська, що пів року тому вернулась з СССР, перевівши там 8 років, як полонена.

● **У консуляті Домініканської Республіки** в Лондоні відбулась якась таємнича стрілянина, наслідком якої дві особи відвезено до шпиталю. З консуляту телефонували до Скотленд Ярду і тому його аґенти перевели слідство, але з уваги на міжнародні відносини і дипломатичну недоторканість будинку посольства — до преси не подано ніяких подробиць.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City. N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДВІ ПРАВДИ

Ми не симпатизували і не симпатизуємо з ніяким диктатором, в тому числі й з еспанським диктатором генералом Франком. Але з цього не виходить, щоб ми через те наслiпо відкидали навіть те, що є розумне тільки тому, що воно висловлене диктатором. З цього боку підходимо до інтерв'ю, яке мав минулого тижня ген. Франко з представниками американської преси, вперше від 1939 року. Франко сказав дійсну правду, коли заявив, що мирне співжиття між Заходом та комуністичним світом неможливе і що Кремль такого співжиття навіть собі не бажає і цілком певно знов нападе на якусь західню країну, якщо буде певний, що це йому вдасться. Франко має рацію, коли закликає Захід до цілковитого економічного бойкоту Совєтів та всіх країн під комуністичними режимами, вважаючи, що це підкопує їхню силу. Так теж і ми думаємо. Це ніякі нові думки, бо про те саме пишуть і говорять уже довгий час ті, що добре розуміються на ходах кремлівської червоної диктатури та московського імперіялізму. Франко тільки повторив відомі речі, які піднімали вже не раз ті, що відносяться вороже до всякої диктатури, зліва й справа.

А коли б навіть так не було, то чи було б розумно відкидати завваги Франка тільки тому, що вони від нього походять? Недавнє минуле самої Еспанії повинно бути для демократів наукою, як треба поводитись у таких справах. Особливо повинно навчити багатьох американців, ворогів диктатур, а симпатиків республік і демократій. Про це й хочемо говорити з приводу появи спогадів бувшого американського амбасадора в Еспанії Клод Дж. Боверса (My Mission to Spain, by Claude G. Bowers), який повторив у книжці ту „офіційну" правду про недавню громадянську війну в Еспанії, яку він представляв з Еспанії вашинґтонському урядові.

Амбасадор Боверс, як і президент Рузвелт та вся „ліберальна" Америка, стояли в еспанській громадянській війні беззастережно по боці „льоялістів", „борців за волю" і „демократів", які не мають нічого спільного з комуністами та комунізмом і не є під ніяким диктатом Кремлю та його енкаведистів. Отже, вся правда була по боці „республіканців", а неправда і варварство — по боці Франка та „фашистів". Те саме безкритичне відношення повторене тепер у спогадах Боверса, які є властиво повторенням того, про що він звітував урядові з Еспанії. Всі його інформації прихильні Еспанській республіці, а неприхильні Франкові. Критику на цю книжку написав тепер в „Ню Лідер" еспанський республіканець, Рамон Сендер.

З інформаціями Боверса, як і з видрукуваними тепер його спогадами, пише цей еспанський республіканець і *учасник громадянської війни, погоджувалися б еспанські республіканці в роках 1936-37, але не тепер, коли вже вони самі пізнали свої помилки.* До того вже появилася друком така правда, яку виявили самі комуністи, що були у проводі цієї війни. Ці комуністи не тільки доказали віроломність політики Сталіна у відношенні до Еспанської республіки, але й виявили злочини, доконані сталінськими енкаведистами над республіканцями-ідеалістами. Про ці страшні речі, опубліковані й проголошені самими еспанськими комуністами, американський амбасадор ще досі не знає нічого або знає мало. Він ще навіть тепер пише, що в американській Бриґаді Линколна були й „деякі" комуністи, хоч воєнний кореспондент „Ню Йорк Таймсу", Герберт Л. Метюз, давно ствердив, що 80% Бриґади становили комуністи. Від себе додамо, що про ролю Кремлю, комуністів та енкаведистів в еспанській війні є теж багато цікавого в спогадах зібраних хоч би в книжці „The God That Failed". Багато правди передав у ній Люї Фішер, що був першим американцем, який зголосився до служби в Міжнародній Бриґаді для допомоги „льоялістам" проти „фашистів". Це він пише, як Москва ліквідувала навіть найвизначніших совєтських добровільців, що допомагали „льоялістам". Знов С. Спендер доказує, як Міжнародну Бриґаду, до якої він вступав як до „ліберальної", опанували згодом цілковито комуністи.

Дякуючи американському амбасадорові за всі симпатії до Еспанії та республіканців, еспанський республіканець і критик ствержує, що через таку „офіційну правду", яку амбасадор передавав від 1937 до 1939 з Еспанії до Америки і яку теж передавала „Еспанська Республіка" — амбасадор програв у Вашинґтоні, а „Республіка" в Еспанії. Тому було б краще бодай тепер не повторювати „офіційну" правду, але сказати — дійсну.

З робітничих проблем

Минулими роками великий шум зчинився, коли вигасав контракт між юнією сталевих робітників і сталеварнями. Цього року, з кінцем місяця червня, підписала юнія сталеварних робітників, приналежна до Конґресу Індустріяльних Організацій, умову з підприємством Юнайтед Стейтс Стіл Корпорейшен в Пітсбурґу, яке затруднює 600,000 робітників. На підставі цієї умови підвищено платню на 5 центів від години, піднесено старечі пенсії і зроблено поправку в забезпеченевій програмі. Негайно після підписання нової умови в цій корпорації заявила друга найбільша з черги сталеварня компанії, Бетлегем Стіл Корпорейшен, що вона погоджується на таке саме підвищення для своїх 80,000 робітників, а за ними пішли інші сталеві підприємства. Вартість отих фінансових користей для робітника обчисляють на 12 центів від години.

Пересічна платня робітника у сталеварнях на годину становить тепер 2,25 дол., а найнижча — 1,75 дол. У сталеварній промисловості нараховують 32 різнородних роди праці, до яких прив'язана різнородна платня.

Щодо старечої пенсії, то вона становить 100 долярів місячно для робітників, які відробили у підприємстві 25 років. У пенсію врахована пайка, яку виплачується з федерального пенсійного фонду. За новим пляном мінімальна місячна стареча пенсія робітника становитиме 140 дол., вже разом з пайкою із суспільного забезпечення, одначе робітник повинен мати 65 років життя й 30 років праці в підприємстві. Щоб відбити собі оці користі, признані робітникам, ціна сталі, як виявляється, буде піднесена на 3.75 дол. на одній тонні. Внаслідок цього буде піднесена ціна сталевих виробів.

Іншої долі зазнали робітники в загальновідомій фабриці диванів („карпетів") у Йонкерсі, на північ від Ню Йорку. *Ця фабрика, власником якої є Александер Смит,* затруднює 2,200 робітників, що одержують тижневої платні разом 150,000 дол. Для невеликого міста, що охоплює 152,000 мешканців, це важливе підприємство, довкруги якого постали банки, ресторани й крамниці, де робітники роблять свої закупи або полагоджують свої справи. У минулому ця фабрика затруднювала 6,000 робітників. З 15 червня вийшли робітники на страйк, проголосивши свої мінімальні вимоги, між іншими — підвищення платні, яка становить пересічно один доляр на годину. Управа фабрики пішла на переговори з текстильною юнією, у якій зорганізовані робітники. Під час переговорів юнія зменшила свої вимоги, одначе управа фабрики на них не погодилася. З кінцем червня управа заявила, що не може ґарантувати навіть кількатижневої праці для робітників, бо вирішено перенести фабрику з Йонкерсу в іншу околицю. Як причину цього подано, що тут входять в рахунок не так вимоги робітників, як інші причини, яких публічно не оголошено.

Серед місцевого робітництва настав переполох. Пересічний вік старших робітників, які ще залишилися при праці, — 53 роки. Від їхньої платні залежить доля їхніх родин. Тому, що в Йонкерсі нема великого ринку праці, вони не мають надії на заробітки, а крім того ледве чи хто хоче прийняти до праці робітника й давати йому різні забезпечення, коли йому минуло 50 років. Правда, мала частина робітників дістане затруднення при розбиранні фабрики, яку будуть переносити, одначе головна частина виставлена на нужду. Стейтовий комісар праці заявив, що буде виплачувати безробітним допомогу, передбачену на випадок страйку, вже після двох тижнів, хоч нормально таку допомогу виплачується з фонду суспільного забезпечення щойно після сімох тижнів страйку. Очевидно, це справи не розв'язує й тому управа міста, в порозумінні з керівництвом фабрики взялася вести переговори з стейтовим урядом для злагодження фінансової кризи поодиноких родин.

Кілька років бюрові працівники міста Ню Йорку підносили свої жалі проти малої платні й довгих годин праці. Бюро Робітничої Статистики зарекордувало, що ці вимоги поширилися на інших робітників в робітнях, що не мають характеру фабричних підприємств. Після чотирьох років переговорів між бюровими працівниками й керівниками Бюро Робітничої Статистики оповіщує, що 585 установ, в яких найшли бюрову працю 554,750 осіб, погодилися дати працівникам підвишку платні на 14,4 відсотка з одночасним скороченням праці до 35 годин тижнево. Це небувалий успіх бюрових працівників, що, як відомо, належали до найгірше оплачуваних. Причиною цього була недостача організації. Коли ж від кількох років вони перевели організацію, їхні змагання принесли успіх.

Бюрові секретарі, чи секретарки, дістають тепер по 71,50 дол. тижнево, тобто по 3 дол. більше, ніж попереднього року, і по 9 дол. більше, ніж в 1951 р. Старші працівники мають по 74 дол., а рисівники й інші професійні працівники — по 103,50 дол. Одначе, стенотипістки одержують 49 дол. тижнево, допоміжні канцелярійні сили — по 45 дол. а хлопці для посилок — по 42 дол.

Це вважається за „білоковнірцеву" роботу, при якій вимагається відповідного чистого одягу, гідної поведінки, знання й способу життя.

Ярослав Курдидик

І в Америці промовили масові гроби...

Може нарешті вже тепер совість вільного світу поруշиться, коли почали розкопувати перші масові гроби комуністичних жертв на американському континенті, бо все страхіття, від якого ціпеніє кров у жилах, було досі далеке... Це було в Европі, і хоч які жахливі своїми картинами Вінниця чи Катин, якось важко було ними промовити до совісти вільного світу. Не зуміли промовити до глядачів у вільному світі ані кінофільми з цих понурих розкопів, ані цифри, що переходили у тисячі. Тисячі невинних людей, яких одиноким злочином було те, що вони любили свою батьківщину й хотіли, щоб вона була вільною...

І всюди, де не ділося б це жахливе зло, видно ті самі методи, чується ту саму руку совєтського вбивника з Кремлю.

Дня 25 червня ц. р. комуністичний уряд у Ґватемалі видав такий розпорядок: „До всіх департаментальних ґубернаторів республіки: арештувати негайно всіх протикомуністичних посадників та адміністративних співробітників, які є членами революційної партії, але які відомі були передше з того, що були антикомуністами. Усіх їх затримати в тюрмах. Коли почуєте перші стріли нападу, — розстріляйте їх усіх негайно. Підпис: Круз, генеральний директор цивільної охорони".

Цей документ був першою прелюдією до злочинної брутальности, яку комуністи мали розпочати на цей раз на американському континенті. Зміст згаданого розпорядку був виданий не проти якихось злочинців, а проти тих чесних патріотів, які були проти поширення злочинної комуністичної системи у їхній країні. Сьогодні стало загальновідомою справою, що щойно цей розпорядок поставив перед очі ґватемальського населення загрозу комуністичної дійсности. Досі заарештовано понад 2,000 бувших комуністичних активістів і багатьох з-поміж них, яким докажуть прямий зв'язок із помордованими, поставлять перед суд і покарають, як покарали після війни злочинців проти людства у Нюрнберґу і Токіо. Новий, тимчасовий уряд військової хунти у Ґватемалі заявив цілком слушно, що він „готовий признати право азилю всім політичним противникам, але не злочинцям, діла яких говорять самі за себе мовою невинно й брутально помордованих ґватемальців із свіжорозкопаних могил".

Бувшому прокомуністичному президентові Арбенцові закидається головну вину — що або він такий розпорядок видав особисто, або що ці масові арешти й вбивства доконувалося за його згодою.

При всьому тому береться також до уваги й компетентність самого суду і тут висувається пропозицію, щоб цю справу масового вбивства політичних жертов у Ґватемалі не розглядав суд, зложений з ґватемальців, яким можуть закидати особисту ворожнечу, а міжнародний трибунал, зложений з представників країн Південної і Північної Америк. Його завданням було б не тільки розглянути мерітум справи, але й визначити радикальні запобіжні засоби, які мали б унеможливити на майбутнє повторення такого року комуністичних злочинів у будь-якій країні американського континенту.

Володимир Яворський, сотн. 1 УД-УНА

Могили безіменних

Бувають події в житті народів, які негайно стають подіями всенародного значення — про них пишуть, їх прославляють — та буває і так, що деякі з таких подій недоцінені своїми — своїм народом, переходять в забуття або чекають свого належного признання.

Такою непопулярною подією була й, на превеликий жаль, до сьогодні є, участь 1 Української Дивізії — Української Національної Армії в другій світовій війні. Не хочу порушувати питання, чи доцільно було, щоб кільканадцять тисяч найкращої боєздатної молоді, плече-в-плече із своїми батьками — лицарями визвольних змагань — вояками усіх Українських Армій, УСС, УНР, УГА, Карпатських Січовиків та Вояків Українського Леґіону, опинилися в рядах Дивізії. Не нашою справою було тоді роздумувати — ми пішли боронити нашу Батьківщину від большевицької навали. І тисячі нас в тій боротьбі полягло на своїй і чужій землі.

Один з чужинців пише про Українську Дивізію у своїх споминах ось так: „Маленька жменька вояків залишилася, всі інші впали по-лицарськи в бою, ранені або пропали в невідомій долі. Вірні вояки, ми не забудемо Вас!"

А ми, друзі та земляки їхні, чи маємо право забути їх?

На високий п'єдестал поставлено героїв визвольних змагань, створено культ героїзму, культ цих людей, що не побоялись життя своє віддати в обороні свого Рідного Краю. Чи на назву героїв не заслужили всі ті, які зложили своє життя в рядах 1 УД — Української Національної Армії?

Де ж той п'єдестал, де храм для цих усіх лицарів, які ще так недавно вмирали за Батьківщину?

Дев'ять років тому, на останніх побоєвищах в районах Фельдбаху—Ґляйхенберґу в Австрії затихли останні постріли і Дивізія відступала в невідоме, залишаючи за собою могили своїх побратимів. Тодішні обставини не дозволили їх усіх поховати так, як це велить лицарський звичай. Їм не змогли висипати високої могили, яка навіки зберігала б їхню пам'ять і була б ще одним дороговказом для грядущих поколінь, а для цілого світу ще одним історичним доказом, що ми так довго боротимемся проти всіх наших ворогів, доки врешті не досягнемо нашої повної волі та самостійности.

Згадуючи сьогодні усіх полеглих та пропавших без вістки вояків Першої Дивізії, переносимося думками туди до них — на Рідні Землі.

Могили наших Вояків розорано і зрівняно, їхні тлінні останки порозкидано. Рідний Край топче і розпинає кривавий московсько-большевицький окупант.

Натомість понад 500 могил полеглих вояків Дивізії знаходяться в Австрії в районі Фельдбаху — Ґляйхенберґу (Стирія — анг. зона). Ці могили й досі не впорядковані і в жалюгідному стані. Тому Братство бувших вояків Першої Укр. Дивізії — Укр. Нац. Армії вирішили перевести відзначення 10-ліття боїв під Бродами під кличем: „Зберім потрібні суми на впорякування цих забутих, запущених і бур'яном зарослих могил! Полеглих під Бродами вшануємо найкраще, впорядкувавши їх могили!"

Бувши тяжко раненим, мені вже не довелося прорватися з-під Бродів і спільно з усіма продовжувати дальшу боротьбу. Вирвавшись щойно наприкінці 1947 р. з большевицького полону, я вперше тоді довідався від друзів про дальшу історію нашої Дивізії. Це все були лише уривки, і я старався зібрати якийсь матеріял, щоб зробити собі повну картину останніх боїв Дивізії якраз на терені Стирії, бо це — той одинокий відтинок, який лишився по цей бік залізної заслони і куди нам ще можна без труднощів дістатися. Зібравши інформації, я постарався зацікавити цією справою колишніх дивізійників та громадян в Австрії та Німеччині, щоб спільно зорганізувати опіку над гробами полеглих вояків. Цією проблемою заохочував теж нашу студентську громаду в Грацу, де під ту пору перебувало ще багато колишніх членів Першої Дивізії та бувший дивізійний старшина — опікун гробів о. Ковалок. В Грацу засновано Комітет Охорони Українських Могил на Стирію. Я кількакратно звертався до цього комітету з запитами і порадами, але, на жаль, не міг добитися конкретних і позитивних вислідів

Щойно в 1952 р. мені вдалося одержати звіт, в якому мені писали про порушувані мною справи ось так: „Зі списків вояків, полеглих поза Грацом, маємо, на жаль, лише деякі з околиці Штрадену і Травтсмандорфу, і ті, здається, є не цілком повними. Про стан гробів у згадуваних Вами місцевостях нам відомо слідуюче: в Ґляйхенберґу частина гробів упорядкована, у Фельдбаху — гробами, що є на цвинтарі, опікується донька ген. Фрайтаґа, особливо молодша. В їхньому посіданні знаходиться теж частина документів та багато фотознимок, що відносяться до історії Першої Укр. Дивізії. З браку відповідних фондів дальші розшуки стали нам неможливими..."

Я дальше хотів здобути щось конкретного і адресу тих доньок ген. Фрайтаґа, якої ніколи не одержав.

В цих справах я звертався в імені станиці Братства кількакратно до Гол. Управи в Мюнхені, до Крайових Управ в Канаді і ЗДА, до ГУ ОбВУА в Англії та кількох станиць нашого Братства в Америці й Канаді.

В Гол. Управі в Мюнхені каса була порожня. Тому рішив зацікавити цією справою наші Крайові Управи і поодинокі станиці Канади та ЗДА, щоб разом з нашим громадянством на ціль впорядкування могил зібрати якийсь гріш.

Першими відгукнулися Крайова Управа в Канаді і станиця Братства в Вінніпеґу. На початок треба було мінімальної квоти, щоб змогти заїхати в околиці Фельдбаху—Ґляйхенберґу. Я плянував перевести на місцях підготовчу працю для ширшої акції у формі переговорів з компетентними місцевими австрійськими урядами, старостами сіл та містечок і з місцевими священиками та цивільним населенням. В той спосіб хотів зібрати увесь потрібний матеріял, щоб на підставі його розробити точний плян дальшої акції розшуків усіх розкиданих гробів, встановлення постійної опіки їх та зложення проєкту праці над їх впорядкованням, поставленням пам'ятника та встановленням проєкту потрібних видатків. До диспозиції на початок я міг розраховувати на 30 дол. від Крайової Управи Канади і 10 дол. від станиці в Вінніпеґу. Ці суми були тільки задекляровані і приходилось чекати. З огляду на несподіване приділення мені візи до ЗДА, прийшлося цілу акцію приспішити.

Збираючи інформації від друзів-дивізійників, вичитуючи відповідні дані з наших дивізійних Вістей та видань, при помочі мапи зміг підготовити приблизний маршрут, щоб в момент виїзду в терен не тратити непотрібно часу та зменшити видатки поїздки. 13. 5. 1953 р., в Зальцбурзі я зустрівся з сотн. В. Козаком та д-ром Мрицом, який приїхав у характері фотографа. Того самого дня ми відбули конференцію у представника Австр. Червоного Хреста полковника Матерни, який дав нам своє писемне уповноваження на переведення акції розшуків гробів на ляндо Зальцбурґ. З тим документом ми вирушили в дорогу. 14. 5. по обіді прибули до Грацу. Тут старалися теж дістати відповідні документи від австрійського уряду, але з огляду на католицьке свято багато полагодити не змогли.

Метою нашої поїздки було: 1. розшукати, зідентифікувати, зареєструвати та сфотографувати всі могили; 2. простудіювати можливості створення одного українського військового цвинтаря і поставлення там відповідного пам'ятника; 3. подбати про їхню сталу опіку.

Під вечір ми прибули до Ст. Стефану і відразу приступили до праці. Цвинтар, який лежить на узгір'ї недалеко церкви, нараховує 22 могили відомих вояків 1УД-УНА та 6 могил невідомих стрільців, розстріляних на підставі польового суду. Всі гроби списано, але з огляду на пізню пору, тільки частину їх зфотографовано. В книжках місцевої парафії перевірено точні списки. Гроби в дуже сумному стані, на деяких стоять ще хрести і написи з 1945 р. Багато написів на таблицях (дерев'яних) прочитати вже неможливо. На деяких могилах посаджені місцевим населенням скромненькі квіти. Цими гробами опікується тільки місцеве населення, заохочуване до цього священиком, який щороку у своїх проповідях закликає вірних не забувати і про гроби вояків українців. На багатьох могилах написів нема або прочитати неможливо, і тільки по рядах та числах можна встановити, хто там похований. Могили не творять окремої частини цвинтаря, а порозкидані по цілій правій стороні. Перевіривши та списавши всі дані,

(Закінчення на стор. 3-ій)

Вол. Дорошенко

ЖИТТЯ І ПРАЦЯ ОСТАПА ГРИЦАЯ

(1881—1954)

(2)

Тут він знову стрінувся при праці з своїм колишнім шкільним товаришем, Гнатом Мартинцем. Вони разом учились в гімназії й разом опікувалися своїми учнями, що мешкали в бурсі при вул. Потоцького, ч. 95. Проф. Мартинець був ректором, а д-р Грицай віце-ректором цієї бурси. В листі до мене проф. Мартинець характеризує Покійного, як незвичайно чемного, лагідного і ввічливого, але заразом строгого педагога. Дуже вважав він на одяг і чистоту молоді.

На літературне поле виступив Грицай на університетській лавці. Зачав з поезії, помістивши в альманаху „Січі", що його зредаґував покійний проф. Зенон Кузеля, ліричні вірші — „Цвинтар", „Наполеон 1812" та „Nostis imago".

На „Січі" виступав Покійний з рефератами на літературні теми, і ці виступи, як він сам признається (див. паризьке „Українське Слово"), були знаменитою школою, що давала не абияку підготову до громадянської й літературної праці. В „Січі" тоді було чимало визначних індивідуальностей, до яких мусів їх молодший колеґа достосовуватися.

Далі пішли фейлетони в „Ділі" тощо, про що вже була мова вище.

2. Д-р Остап Грицай на еміґрації у Відні (1914-1945)

Отже Покійний був уже напередодні першої світової війни замітною постаттю в українських літературно-наукових колах, тож цілком природно, що втікши в серпні 1914 р. перед москалями до Відня, став негайно одним із найближчих співробітників органів „Союзу Визволення України" — українського „Вістника СВУ" й особливо німецького „Ukrainische Nachrichten".

З цієї причини йому доводилося часто бувати в бюрі „Союзу" й мати діло передусім зо мною, як головним редактором видань СВУ.

Мушу тут сказати, що Покійний належав до найкращих, а головне до найточніших співробітників. Він ніколи не спізнявся з своїми писаннями й доставляв їх завжди в призначений час.

Д-р Грицай мав дуже легке перо й писав однаково швидко на яку будь доручену йому тему, чи була це поезія, проза, фейлетон, чи переклад. З цього боку співробітник із Грицая був просто ідеальний. Він міг писати все це, сказати б, „по щучому велінню".

Не раз треба було мати, головно для „Україніше Нахріхтен" щось „на ґвалт". Зараз кликалося Грицая і на другий день вранці він приносив жадану річ акуратно переписану начисто виразним каліграфічним письмом.

І я ніколи не бачив його „не в формі". Він усе був чемний, може аж занадто чемний, переборщено ввічливий, щоб не сказати — улесливий супроти нас — мене й А. Жука, бо з-поміж діячів СВУ ми найбільше з ним стрічалися.

Д-р Грицай трактував нас, як хлібодавців, замість ставитись до нас просто по товариськи, як інші наші співробітники, д-р Л. Цегельський, В. Старосольський, В. Темницький, Лев і Микола Ганкевичі та інші.

Я й досі пам'ятаю, з якою напушеною ввічливістю входив він до канцелярії президії СВУ, згинаючись в поклонах, та цілою стосю постаттю засвідчуючи свою пошану. А виходив, ніколи не обертаючися до вас спиною, тільки, крок за кроком, відступаючи до дверей.

Усі домагання, вказівки, а то й репріманди приймав він із належним респектом і без слова спротиву чи нарікань, хіба що зачервонівшися по самі вуха.

При всій повазі до Покійного, мушу сказати, що фіґура його при цих авдієнціях була незвичайно комічна. Комізм цей збільшували ще природні вади Покійного — сильно подзьобане, чи навіть порите обличчя й загикування.

Тодішню Грицаєву сильвету, його манеру входити до бюра й поводитися в розмові з „начальством" дуже дотепно змалював фейлетоніст віденської „Волі" 1919 р., мабуть чи не сам її редактор — видавець В. Піснячевський, очевидно не називаючи його по імені. Але хто знав д-ра О. Грицая, не міг не сміятися, — так досконало вірно й дотепно підхопив автор цієї гумористичної характеристики прикметні Покійному риси.

Але д-р Грицай усе це робив із такою щорою серйозністю, яка виключала всяку навмисність будь-якого підлабузництва. Це він так розумів джентельменство.

Для СВУ був Грицай, повторяю, просто неоціненним співробітником, особливо для „Україніше Нахріхтен".

Тут він помістив цілу низку прекрасних перекладів з української літератури, почавши зі „Слова о Полку Ігоря", велику кількість Шевченкових поезій, та цілу антологію інших українських поетів, включно з Лесею Українкою й Олесем. Крім того низку ессеїв про українських письменників — поетів і прозаїків.

Треба сказати, що Грицаєві переклади належать до найкращих. Покійний, що спеціялізувався в ґерманістиці на віденськім університеті, досконало засвоїв усі тонкощі німецької літературної мови.

На замовлення Союзу він мав перекласти на німецьку мову цілого Шевченкового „Кобзаря", але на жаль матеріяльні обставини стали на перешкоді СВУ видати повний Кобзар у його перекладі.

Я й досі не можу цього віджалувати. Треба було Союзові заощадити на чім іншім, а таки видати „Кобзаря" в повному вигляді окремою книжкою в перекладах Покійного.

Очевидно Грицай у своїй праці не обмежувався тільки виданнями СВУ, а співробітничав і в інших тодішніх українських видавництвах — часописах і календарях, де подибуємо його оригінальні поезії, чи краще сказати, вірші.

Правду кажучи, я не захоплююся його оригінальною поетичною творчістю. Вона далеко нижча від його поетичних перекладів. З нього був добрий верифікатор, що потрапив на замовлення написати досить швидко вірш на будь-яку тему.

Але це не була поезія, що спонтанно виливалася з душі поета, а штучно-роблений твір, що зраджував виробничі зусилля автора. Роблений патос і бомбастика заступали тут надхнення.

Цим я зовсім не хочу відмовити Грицаєві ніяких щирих висловів і впливів правдивого чуття. В його творах, надто останнього часу можна найти й речі, перейняті правдивим ліризмом, хоча б його нарис про родинний молитовник та інші подібні. Значення д-ра О. Грицая не в його віршованій творчості, а в його літературознавчих нарисах, у портретах письменників та характеристиці доби, в якій вони жили й творили.

Перебуваючи у Відні в рр. 1914-1916, я стояв із Покійним виключно в ділових, а не товариських взаєминах і поза зустрічами в бюрі СВУ, майже з ним не здибався, й тому його інтимного життя не знав. Отже можу говорити про це, його життя й відносини тільки з чужих слів. Але всі, що його знали ближче, чи взагалі частіше з ним зустрічалися, дивилися на нього, як на дивака, фіґуру комічну та, не вважаючи на його інтеліґентність, не криючися, підсміювалися з нього.

Д-р Володимир Галан, б. командант батерії УГА

БОЄВИЙ ШЛЯХ „БАТЕРІЇ СМЕРТИ” УГА В 1919 РОЦІ

(Причинки до історії боїв Української Галицької Армії)

(3)

Бої за цвинтар.

Тра-та-та-та — затарахкотіли кулемети з цвинтаря, і понад нашими головами засвистіли кулі. Ворожа батерія сипле гранату за гранатою на наші піхотні лави, що не мають ніякого сховища. Сотні прилягши, ждуть. Встає один, другий, а далі весь курінь підіймається і біжить назад. Паніка. Тріскають шрапнелі. Пекло.

Як їх стримати? Тут не поможе і загроза смерти.

Ще хвилина і так гарно започаткований бій скінчиться невдачею. „Батерії вперед! — понісся наказ команданта гарматнього полку отамана Кирила Карася.

Тим часом у селі теж замішання. Обози втікають. Заводять жінки, думають, що це відворот.

Під селом стоять батерії і ждуть наказів. Готові до діла. Тут 4-й полк.

„Батерія, позір! За мною вперед чвалом руш!

„Артилерія іде вперед!” — понісся клич по цілому селі. Всі підводи й обози з'їжджають з дороги в рови. Дорога миттю очищена. Тепер почнеться танок смерти. Кожний знає про це і ніхто не захоче попасти під колеса артилерії. Стратують кожного дочиста.

На нас покладено відповідальність за бій. Або здобудемо заслужену славу „батерії смерти”, або згинемо.

„Вперед!” — чути накази команди. Свистять батоги, очі в кожного заїлі. Піхота прищулилась і дивиться на рухи артилерії.

„Огонь вперед!”

З розгоном в'їжджає батерія за батерією на позиції і вставляється до бою.

„Ціль — цвинтар, шрапнель — мірник! — Стріл!”

„Лавою вогонь!”

Попали. Не чути команди. Але пушкарі голим оком бачать, як ворог втікає.

„Батерія, барабанний вогонь!”

Наче змії, дишать полум'ям жерла гармат. На цвинтарі — курява. Наші гранати риють землю, а разом із землею викидають заритих там людей вгору. Зойків не чути, бо їх заглушують гармати, та й ніхто на це не звертає уваги.

„Піхота, вперед!”

Розстрільна без стрілу біжить у наступ. Хвиля людської слабости пройшла. Пішли, неначе льви, на ворожі окопи, під скоростріли. Біжать вперед. Впали. Знов підбігають. Ось наша стежа вже на цвинтарі. Гурра, гурра!

Тернопіль наш!

Піхота жене, але ворог сильний. Йому йде підмога від Петрикова, з-за ріки, щоб ударити нас з боку. Идуть і вагаються. Може, бачать, що наші вже під самим містом.

„Побавимось трохи ними, — каже от. Карась. — Заслоніть їм дорогу від лісу, а друга батерія буде прати їх вогнем!”

Перший стріл попав у ліс. Ось вони вже втікають від лісу. Вони чують, що беремо їх в залізні кліщі, стягаємо поволі і душимо.

„Балешта, візьміть свойого „Гаврила” сюди!” — наказує отаман Карась. (Гаврило — це назва 4-ої батерії під командою покійного поручника Балешти).

Балешта врадуваний, але у нього нема гранат.

„Позич трохи гранат, — каже він, — у Тернополі віддам, я там собі вже замовив!”

„Гаврило! Напрям вліво! Мірник від другої батерії. Лавою вогонь!”

Лише закуріло над полем. Ворожої лінії вже нема. Залізний перстень здушив її.

Першою в'їхала до Тернополя батерія тернопільців з 4-го полку під командою пор. Бучака, родом з Тернопільщини.

В другому кінці міста ще бої, а тут населення вітає вже рідне військо квітами:

„Слава! Слава нашій Армії!”

Які радісні привітання! Стрільці замаєні квітами. Квіти на гарматах і крісах. Немов би тут не було ніякого бою, а ми прибули на народне свято.

Прийшов наказ для 2-ої батерії негайно відійти до села Вілої, щоб охороняти піхоту перед можливим наступом панцерних поїздів.

Знову вперед.

Гарматчики веселі. Успіхи не дають відчувати втоми. Ждуть і співають весело:

„Гей гук, мати, гук,
де козаки йдуть,
щасливая тая доріженька,
куди вони йдуть.”

І щаслива була та дорога, куди йшли наші військa, і щасливі були люди там, куди наші стрільці приносили рідне право і порядок.

(Продовження буде).

Дальший наступ.

Після здобуття Тернополя 1-й корпус УГА розвивав свої дальші воєнні дії на північний захід у загальному без більшого ворожого спротиву.

Щойно на лінії Миколаїв — Гарбузів почались знову завзяті бої, які тривали повних два дні. Тут піхотні курені 10-ої бриґади доказували чудес мужности. Вони розбили ворожі сили вщент.

Наші війська йшли скорим маршем, і вже 25 червня ми зайняли позиції на лінії Сасів — Золочів і підійшли до нової ворожої лінії Дунаїв — Гологори — Княже — Скварява — Белзець. За той час успішного наступу чисельний стан наших бриґад збільшився майже вдвоє. В кожному зайнятому селі все чоловіче населення зголошувалось у наші ряди. Населення радісно вітало наше військо, в кожному селі і місті виносили нам хліб, овочі й іншу поживу, щоб підкріпити стрільців, які з затисненим у жменях крісом ішли вперед.

Тоді почалась організація двох нових корпусів, а саме: 4-го і 5-го. Збільшено також число піхотних куренів і батерій. Правда, не було у нас крісів для новобранців, але ми надіялись здобути їх у ворога.

МОГИЛИ БЕЗІМЕННИХ

(Закінчення зі стор. 2)

робивши фотознімки поодиноких могил та декілька загальних, вирушили в дальшу дорогу на Фельдбах, куди прибули перед північчю. Мушу ще згадати, що, не дочекавшися так довго обіцяної адреси родини ген. Фрайтаґа, яка мала за інформаціями студентів з Ґрацу Андрієва та Хомина мешкати в Фельдбаху, я рішився написати листа до Фельдбаху, на якого не дістав відповіді. Як виявилося, тої родини ніколи у Фельдбаху, ані в околиці не було. Отже інформації, подані Комітетом Охорони Могил, були неправдиві.

На другий день ми поїхали до бецірксгавптманшафту, де перевели наради з різними референтами і остаточно з самим бецірксгавптманом. По довшій розмові він погодився дозволити нам переглянути всі урядові списки поляглих цього району та реєстр могил військового цвинтаря. Тут ми змогли знайти тільки 19 відомих та 134 невідомих могил вояків 1 УД. Таке велике число невідомих могил постало внаслідок ексгумації сотень гробів, які були розкидані вздовж бойових ліній і в цілому терені.

У Фельдбаху австрійський уряд створив велике військове кладовище, яке є у взірцевому порядку. На кожній могилі стоїть дерев'яний хрест з металевою еліпсуватою табличкою, на якій подані ім'я та прізвище поляглого, дата і місцевість народження, військова частина та дата смерти; на більшості могил наших вояків написано: „Незнаний український вояк” (німецькою мовою). На цім кладовищі поховано понад 2000 вояків. Найбільше наших могил лежать у долішній частині кладовища. Ці могили докладно сфотографовано та списано, перевіривши рівночасно подані нам списки.

Через Едт, Прадібауер, Кацельдорф, Маєрсдорф, і Кацендорф ми поїхали до Гнасу. Зараз же у місцевій парафії переглянено всі книжки та реєстр поляглих і плян цвинтаря. Тут знайдено 7 відомих та 5 невідомих поляглих членів 1УД. Приїхавши на цвинтар, відразу знайшли тих 7 відомих могил, які всі лежать разом, а посередині стоїть великий похилий березовий хрест, той самий, який друзі поставили були поляглим ще в 1945 р. На хресті ніякого напису, тільки вгорі і в підніжжі два військові шоломи з затертими дивізійними тризубами. Могилки ці в дуже жалюгіднім стані. Ця група могил лежить на самім краю цвинтаря, який розположений на узгір'ю і вся вода яка стікає з гори, змиває оцих 7 воцьких могил і грозить небезпека, що по короткім часі їх взагалі не стане, лишиться хіба березовий хрест.

З Гнасу їдемо далі до Травтмансдорфу, де змогли відшукати на добре впорядкованім військовім кладовищі тільки 4 могили відомих поляглих вояків. Понад 200 могил є наших невідомих. На кожній могилі стоїть дерев'яний хрест з дашком та металевом табличкою з написом. Дивишся направо, наліво, всюди з болем читаєш: „Незнаний український вояк” або „Незнаний вояк української армії”.

Звідси в пригнобленім настрою їдемо далі через Дорфґляйхенберґ до замку Ґляйхенберґ. Але тут вже ніде гробів не знайдено бо в рр. 1947-1948 їх усіх ексгумовано і перевезено на військові цвинтарі. До замку нас не пустили, бо він ще до сьогодні увесь замінований.

Минаючи Бадґляйхенберґ, Зульц, Меркендорф, Дірнбах, Штайнц і Карбах, доїхали до Штрадену. В парафії перевірили всі книжки та списки поляглих, в яких знайшли тільки 6 українських вояків. На цвинтарі застали жахливу картину. Без помочі гробаря уже абсолютно неможливо знайти та пізнати місце могил, де мають бути поховані 6 українських вояків. Ні хреста, ні напису, ніякої познаки могил, — проста, гола, рівна земля, поросла буйним бур'яном.

Так з болем серця приходиться дивитися на сумну, трагічну картину. Так спочивають наші поляглі вояки — борці за краще завтра нашої поневоленої Батьківщини.

Мимоволі насувається питання: а чия ж це вина, хто повинен подбати про ці забуті стрілецькі могили? Мені здається, це святий обов'язок цілої нашої української спільноти, всього свідомого громадянства, а в першу чергу нас усіх бувших вояків, без огляду з яких вони армій чи формацій. Це є наш воцький — національний обов'язок! Ці слова повинні дійти в глибину душі й щирого серця кожного свідомого українця, якому дорога справа Визволення України! Цих же пару сот забутих, запущених могил є нашою всенародною, всеукраїнською власністю, це є скарб нас усіх, частина душ і сердець в реєстрі наших Визвольних Змагань!

Тому це є наш найконечніший обов'язок подбати чимскорше про гідну опіку їхніх лицарських могил. Не сміємо допустити, щоб сліди нашої боротьби пропадали, заростали бур'яном і щоб чужий світ на нас усіх дивився з погордою і презирством, як на націю, що не вміє вшанувати й пам'ятати своїх синів.

Нарід, який не вміє шанувати своїх поляглих борців за волю — не заслуговує на самостійність!

Пригноблені тим станом їдемо через Зульцбах, Пукеа, Карба, Радахен, Оберпулка і Клех до Пельтену. Там застаємо совєтську братню могилу з монументальним пам'ятником 350 бійців (більшість з них українців). Пізньою ніччю приїздимо до Ст. Петер. На слідуючий день відвідуємо бірґермайстра та священика. Знаходимо тільки сумнівні могили. За порадою священика їдемо до Бірнбавму, де на невеличкім цвинтарі знаходимо 6 могил наших друзів. На кожній могилі стоїть дерев'яний хрест з металевою табличкою і написом. І ці могили в жалюгіднім стані. Повертаємо знову до С. Стефану, де нам вдається доповнити наші списки і доробляємо решту фотознімок. З огляду на суботу, їдемо до Ґрацу, де відбуваємо довшу розмову з головою Австрійського Червоного Хреста на Лянд Штаєрмарк, а пізніше з референтом опіки військових цвинтарів при Штайріше Ляндесреґірунґ. Тут нам уможливлюють доступ до всіх списків та картотек. Представники цих обох австрійських інституцій дуже прихильно ставляться до нас і до української проблеми взагалі, та обіцяють нам повну підтримку. Порушуємо з ними ряд поважних справ. Проти перевезення всіх наших поляглих на один військовий цвинтар і створення окремого українського військового відділу австрійський уряд не має жадних застережень. Обіцяють служити усіми порадами, проєктами та допомогти нам при дальших розшуках. З глибоким пієтизмом висловлюються про наші визвольні змагання.

Довідуємося іншими дорогами, що в Ґеберсдорфі коло Ляйбніцу в ліску в останніх днях війни частини Тіта розстріляли 60 дивізійників.

В Кляйн Файтінґу тітовські бандити розстріляли 5 дивізійників. Ближчих і точніших інформацій, на жаль, добитися невдалося, але вірю, що і цих слідів ми могли б дошукатися, бо припускаю, що зостався хтось з живих, хто про ці й подібні історії знає. Я переконаний, що ще й сьогодні спільними силами ми можемо й мусимо багато подібних справ вияснити, зложити точні описки поляглих і багато могил, які зараз є могилами безіменних, зідентифікувати.

Підсумувавши нашу поїздку, в якій зроблено 2,300 кілометрів, бачимо таку картину: знайдено 67 могил відомих і 478 невідомих — безіменних. Цей сумний стан нас усіх зобов'язує до скорого братерського чину.

З листів до Редакції

В СПРАВІ ІМПРЕЗИ В МІННЕАПОЛІС

ВПоважаний Пане Редакторе!

Просимо не відмовити нам помістити слідуюча вияснення:

У Вашому щоденнику ч. 124 за середу 30-го червня 1954 на 3-тій сторінці, за підписом о. М. Годинського, поміщено допис під заголовком: „Міннеаполіс, Мінн.” про Академію з приводу 28 річниці смерти Головного Отамана Симона Петлюри, яка відбулася 30-го травня 1954 в Міннеаполісі.

При кінці допису Автор чомусь сумнівається, чи вступ на Академію був лише для членів Товариства Сприяння УН Раді, чи для всього українського громадянства, тому, що на залі „одна особа із списком в руках” декого питалася: „чи Ви член Товариства Сприяння Національній Раді?”

Вияснюємо, що цією особою була пані Ніна Булавицька, — член Управи Товариства, якій доручено розіслати нововиданий Бюлетень нашого Товариства. Користаючи з тієї нагоди, що на Академію прибуло багато наших членів, пані Н. Булавицька роздавала Бюлетені на залі, але тому, що не всіх членів знає особисто, то декого запитала, чи є членом Товариства. Помітки в списку роблено тому, щоб членам, які не були присутні на Академії вислати Бюлетені поштою.

Товариство Сприяння, ані інші організації, які входили в склад громадського Комітету не мали на меті обмежувати вступ на Академію лише до свого членства.

За Управу Товариства:

А. Семенюк, голова.

● Д-р Джуліюс Шрейбер під час війни вчив вояків, за що вони борються, а тепер відмовляється відповідати на слідчій комісії, чи він був колинебудь комуністом. Він зізнає, що тоді, коли був ідеологічним провідником в армії — не був комуністом. Але чи був комуністом раніше чи пізніше не хоче сказати.

З пожовклих листків

ЩО ПИСАЛА „СВОБОДА” 50 РОКІВ ТОМУ

(За час 2—30 червня 1904 р.)

БЕЗПЛАТНІ КУРСИ МІЖНАРОДНИХ КОРЕСПОНДЕНЦІЙНИХ ШКІЛ

Щоби допомогти українським дітям і чимскоріше збільшити Український Народний Фонд в Америці, „Свобода” роздасть зовсім безплатно 12 курсів Міжнародних Кореспонденційних Шкіл тим 12 дітям, дівчатам або хлопцям, що від тепер до 1-го вересня 1904 р. зберуть найбільшу суму грошей на Український Народний Фонд в Америці. Курси такі: Стенографічний, подвійного книговодства, вищої й нижчої аритметики, „спелування”, гарного письма, композиції й реторики, граматики, писання листів, історії З'єдинених Держав. Такі курси коштують кількасот долярів, а „Свобода” роздасть 12 українським дітям безплатно в нагороду за патріотизм. Курси відбуваються англійською мовою.

УКРАЇНЦІ СЕРЕД СЛОВ'ЯНСЬКИХ ІМІҐРАНТІВ

(Зі статті, написаної урядовцем в уряді публічного здоров'я, д-ром Алланом МекЛафлитом).

Слов'янська іміґрація до Америки почала зростати з року на рік від 1868 р. Щоб вирішити питання, чи слов'яни пожаданий елемент, треба знати, яка їх сила в загальній іміґрації. Слов'янську расу треба поділити на Східніх слов'ян, Західних і Південних. Між Східніми треба розрізнити москалів, русинів (українців) і білорусинів. Наступні таблички покажуть чисельну силу слов'янської іміґрації з 30 червня за цілий рік (1901—1902): поляки — 69,620, словаки — 36,934, хорвати — 30,233, русини — 7,533, чехи — 5,590. Всі інші слов'яни разом (москалі, болгари, серби і ін.) — 5,879 — разом усіх слов'ян 155,789.

Твердження, що всі русини іміґранти, які приїздять до Америки, приїхали з Австрії, може видаватися дивним, та воно правдиве. Отже з Австрії прийшло 7,540 русинів, а з Росії тільки 1,536. Русини, це типічні слов'яни. Вони мають кріпку й витривалу будову і майже всі стали заробітниками. За минулий рік вони поселилися в таких стейтах: у Пенсилванії 4,153 осіб — отже 55%, в Ню Йорку 1,594 — отже 21%, в Ню Джерзі 746 — 10%, в Огайо 328 — 4%, в інших стейтах 732 — тобто 10%.

З ЮВІЛЕЙНОЇ VIII ГОЛОВНОЇ КОНВЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

Вже десять років минуло, як маленькі братства з Шамокін і Мт. Кармел під проводом о. Констанкевича, пп. Ґлови, Талпаша, Шаршоня й ін. заснували Український Народний Союз. Після десяти років ми бачили силу Союзу й русинів у святочному поході з нагоди VIII Конвенції, що відбулася в Шамокіні. Вже в 8 годині в понеділок 30 травня зібралися українські братства, і сполучившися з американськими організаціями, утворили величавий похід. Ціле місто Шамокін було заповнене, так, що на вулицях не можна було протиснутися. На переді йшла поліція й пожежна сторожа й ветерани еспанської війни. Потім слідували українські організації під проводом братства св. Кирила й Методія. На чолі української частини їхав на гарнім коні Теодозій Талпаш, наче козак з Запорозької Січи. За братствами їхали возами конвенційні делеґати. Всіх учасників походу нараховують на 6,000 осіб.

Після походу відбулася в церкві Служба Божа і посвячення прапорів: американського й союзового з святочною промовою о. М. Струтинського. Ювилейний концерт в честь Тараса Шевченка відбувся по конвенції, 2 червня, в найбільшій театральній залі. Гарну промову по англійськи виголосив д-р Микола Ардан. Хори під управою о. Стефановича й Стеткевича виповнили збірні точки програми, а сольові точки були такі: спів пані Гели й о. Стефановича, фортепіянова гра панни Галі Констанкевич, декламації школярів Івана Констанкевича й А. Мурдзи. Про концерт написали звіт місцеві англомовні газети.

Предсідником конвенції був обраний о. Степан Макар з Мт. Кармел, містопредсідниками Іван Париляк з Ню Йорку й Андрій Овсак з Травґер, Па. Секретарювали: о. П. Понятишин з Реймі й Йосип Кульчицький з Болтимор. До Головного уряду обрані такі: К. Кирчів, голова УНС; С. Митренко, заступник; С. Ядловський, секретар, а Й. Кульчицький, заступник секретаря; А. Шаршонь, касир; А. Янкович, заступник. Контрольна Комісія: о. А. Улицький, Й. Воргач, М. Турковський; радні: А. Валевський, М. Дембицький, А. Сорока, А. Семаницький, К. Кобан й І. Париляк. Головний організатор о. Підгорецький. Наступна Головна Конвенція має відбутися в Скрентоні, Па.

ҐУЛА І РЕПЕТА ЇДУТЬ НА ФЕСТИН

— Що сталося з тою „Думкою", пане Ґула?

— А що таке?

— Та ж не робить прогульки кораблем, тільки автобусами!

— Гм! Може це такі автобуси, що трохи їдуть, а трохи пливуть по воді?

— Та ні, регулярні автобуси. На колесах.

То вам ще зле?.. Ви, може, хотіли б гелікоптером?

—Та ні, тільки мені здається, що це є справа політична... Вачите, пару років тому назад то ще всі скиталці рвалися додому, а тому, що в „Думці" зібралася сама сметанка нації, то вона вважала своїм патріотичним обов'язком зробити раз до року такі морські манебри по ріці Гудзоні, щоб її члени мали добрий тренінґ на випадок повороту... Та... казав наш поет, Тарас Шевченко: „Все іде, все минає..." „Минулася кліперська доба нашої еміґрації, а настала інженерська: цей, аді, будує хати, а той мости, а той зробився ситизеном, одним словом, розумієте, — два слова..."

— Американізуються хлопці.

— Еге. Перестали думати про край та й манебри занехали...

— Ну, мені здається, що так воно зле не є. Якби вони були цілком замериканізовані, то робили б пікнік, а вони, бачите, роблять фестин.

— Ви собі гадаєте, що це буде справжній, крайовий фестин, як колись в Луговому Городі у Львові, з вправами вільноруч, з перегонами в мішках і фантовою льотерією?

— Може і буде.

— Забудьте про це!

— Але може трапитись якось несподіванка в корчиках?..

— Ех, куди вже нам із вами до несподіванок!.. От, я дуже любив би подивитися на таку штуку, як хлопи розуваються з черевиків та лізуть по обтесаній з кори соснигеи, на вершечок, а потім дістають нагороду: ковбасу чи горілку...

— І ви думаєте, з вашим животом, видряпатись на сосну?

—Я сам не кваплюся, але люблю дивитись на таке кіно.

— Там буде інше кіно. Фотбаль гратимуть.

— Ага, то, ніби, з тими макогонами?..

— Ні, з макогонами називається бейзбол, а то копатимуть ногами такий бальон. Будуть його заганяти до клітки.

— То, ніби, хто з ким має грати?

— Співаки і музики проти письмаків і малярів.

— Ой-ой! Тримайте мене, бо впаду!

— Ну-ну, ви так дуже не падайте. Там, між ними є добрі спортовці. Наприклад, пан Мороз. Та ж то хлопець бистрий, як вітер! Як копне той бальон, то до Космача залетить!

— Ол райт, але, скажім, такий пан професор Недільський, то вже старший чоловік, той так не годен. Задихається, змучиться...

— Як змучиться, то собі сяде на кріселко, відпочине. Там буде ратункова стація на випадок. Навіть, якби трапився якийсь поважніший випадок, то кожний з них забезпечений в Українському Народньому Союзі. Фамілія своє дістане.

—А ви знаєте, що такі змагання варто пустити на телевізію?

— І то на кольорову!.. Ну, ви на кого ставите?

— Я за співаками... Сам колись співав у крилосі.

— А я за Клюбом і за Понеділком!

— То цей шибеник також буде?

— Буде! А ви знаєте, кого запросили на судію?

— Ну?

— Грицим Зазулю з Дітройту!

— О, то ходім борзо по тікети.

Ікер.

Найнеспокійніший кордон у світі

Єрусалим. — „Перемир'я зломили обидві сторони і важко означити, хто завинив перший" — ствердив генерал Веніке, голова мішаної військової комісії, що її встановили Об'єднані Нації для стеження за збереженням спокою в Палестині після жидівсько-арабської війни. Цим разом первісне перемир'я скріплено ще одним перемир'ям, що його прийнято 1 липня ц. р. після того, як 30 червня 9 осіб згинуло в прикордонній перестрілці. Однак майже безпосередньо після того прийшло до нової виміни стрілів з новими вбитими й раненими. Кордон між Ізраїлем і Йорданією вважається найнеспокійнішим у світі. Генерал Беннике запропонував плян із 5 точок, які уряди Ізраїлю і Йорданії повинні боротися проти самочинних виступів своїх озброєних громадян, однак це вимагає доброї волі в самих урядів, що її, мабуть нема. Ізраїль погрожує новою скаргою до Ради Безпеки ОН проти Йорданії. Знову ж Єгипет твердить, що ізраїльські вояки доконали плянового нападу на єгипетську військову станицю, при чому вжито навіть гарматного вогню. Були знову вбиті і ранені.

В ДОМАХ БУВШИХ ҐВАТЕМАЛЬСЬКИХ МІНІСТРІВ БУЛИ СКЛАДИ ЗБРОЇ

Ґватемаля Сіті, Ґватемаля. — Новий протикомуністичний уряд полковника Армаса очищує країну від комуністичних впливів. Поліція шукає за бувшим міністром оборони в уряді полковника Дійза, який урядував тільки три дні, але в домі цього міністра оборони, Хозе А. Санчеза, знайдено правдивий арсенал зброї, в тому і одну автоматичну гарматку та шість машинових скорострілів.

Посмертні Згадки

ПАВЛО ГУЛЬГУН, довголітній член 245 відд. УНС ім. Б. Хмельницького в Трентоні, Н. Дж., помер 25. червня 1954 р. Покійний залишив 2-ох синів, Степана і Михайла, 4 доньки, Анну, Марію, Катерину та Галю і 5 внуків. Похорон відбувся у вівторок, 29. червня, з похоронного заведення п. Литвина на Evergreen Cemetery, Elizabeth, N. J. — В.П.П.!
Н. Сабат. секр.

ТИМКО БАРАНОВСЬКИЙ, довголітній член Т-ва ім. О. Бончевського, відд. 10 УНС в Ансонії, Конн., помер 12-го квітня 1954 р. в 79 році життя. Покійний родився в селі Гнилвахі, пов. Горлиці, Галичина. Полишив 2 синів, 2 доньки, 2 внуки і 2 правнуки. Похорон відбувся 15. квітня з дому жалоби до церкви св. Петра і Павла, а відтак на цвинтар св. Петра і Павла в Дербі, Конн. при участі Рідні, Братства і Знайомих. —В. Н. П.!
В. Глива, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ГАРТФОРД, КОНН. — Бр. св. І. Хрестителя, відд. 277, подає до відома, що чергові місячні збори відбудуться в суботу, 17. липня, о год. 7:30 веч., в Клюбі на Whitmore St. Буде звіт з діяльности управи та справа пікніку. Всі члени повинні прийти на пікнік, на якім буде зроблена знимка всіх членів дорослих і окремо дітей. Проситься членів вирівняти свої залеглости, а також відібрати свої дивіденди. — Управа.

МІЛВОКІ, ВІС. — Т-во ім. І. Франка, відд. 103, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться 17. липня о 7-ій год. веч. в залі Сайт 11 вул. і Вашінґтон. Проситься всіх членів прийти, щоб спільно обговорити багато справ Т-ва. — Уряд.

АНСОНІЯ, КОНН. — Т-во ім. А. Бончевського, відд. 10, повідомляє всіх своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 18 липня, зараз по 1-ій Сл. Божій, в парафіяльній залі. Проситься всіх членів прийти і вирівняти залеглі вкладки, бо інакше урядники поступлять після статуту УНСоюзу. — М. Хома, предс.; В. Глива, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. — Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка, відд. 252, відбудуться в неділю, 18. липня, о 12. год. вполудне, у залі при 2250 В. Кортез вул. — Коґут, секр.

БОФАЛО, Н. Й. — Бр. св. о. Николая, відд. 127, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. липня, в церковній залі при Філмор і Онейда вул., зараз по спів. Сл. Божій. Урядники полагоджують справи також і в 4-ту неділю в згаданім часі і залі. Проситься усіх членів прийти і платити свої вкладки та забрати свої чеки дивіденди. Суспендовані члени, що заплатять свої належитості, будуть прийняті наново. — І. Вула, гол.; П. Володка, фін. секр.; М. Левицький, рек. секр.

АЛЕНТАВН, ПА. — Бр. св. Арх. Михаїла, відд. 147, повідомляє всіх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. липня, на парафіяльній залі, 503 Фронт вул., в 2-ій год. по пол. Просимо членів прийти на час, бо є важні справи до полагодження. Рівнож напоминаємо довгуючих членів вирівняти свої вкладки найдалі до 25. липня, в противнім разі будуть суспендовані. — І. Заворський, предс.; Ґ. Віленкий, кас.; І. Федорак, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Піврічні збори 117 відділу („Запорозька Січ") відбудуться в суботу, 17. липня, о год. 8. веч., в приміщенні 33 Е. 7-ма вул. (II.) Всіх членів відділу просимо обов'язково явитися. — С. Кучма, пр.; В. Калина, фін. секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — 397 відділ повідомляє своїх членів, що побір складок буде в суботу від год. 7:30-8 веч. і в неділю, 18. липня від 12—2 нпол. під ч. 847 Н. Френклін вул. Просимо членів, що залягають з вкладками, негайно їх вирівняти. — О. Штоґрин, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. — Т-во Подільська Січ, відд. 8, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться в неділю, 18. липня, о год. 2. попол. в залі У. Г. Клюбу, 13 Washington St. Просимо довгуючих членів прийти і вирівняти свої вкладки та забрати свої чеки дивіденда. — П. Гарасимів, предс.; В. Мандзій, секр.

ГЕМТРЕМК, МІШ. — Т-во Згода, відд. 20, повідомляє членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 18. липня, о год. 2-ій попол., в Укр. Хаті при Грейлінґ вул. Обов'язком кожного члена прибути, буде фінансовий звіт за 6 місяців контр. комісії і фін. секр. і є важні справи до полагодження в справі хворих членів. Також буде роздача дивіденди. — М. Приходко, предс.; Н. Триш, рек. секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. — Т-во „Любов", відд. 370, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 18. липня, в церковній залі при 127 Парк Ст. Повідомляємо всіх членів, що секретар також буде збирати вкладки від 8-ої год. рано аж по закінченні великої співаної відправи в церковній залі. Опісля буде пікнік, на якім кожний член є зобов'язаний бути. — К. Стасюк, предс.; В. Колисняк, кас.; В. Гіна, секр.; Р. Голубович, рек. секр.

ТАРЗАН, ч. 3306. Слідство

— Тут немащо багато говорити, — сказав Тарзан. — У нашу кімнату вліз людина, щоб мене вбити. Замість того я її вбив.

— Тарзане, чи це та людина, яка вчинила замах на ваше життя?, — запитала Немона. — Так, — погодився Тарзан.

Нагло Немона звернулася до Ерота. — Чи ви знаєте цю людину?, — запитала вона гостро. — Ваша Королівська Величносте! Її обличчя мені незнане, — промимрив Ерот.

— Ви говорите неправду! — перервала вона. — Я викрию всіх, хто брав участь у цій змові, і тоді багато хто потрапить в лев'ячу яму.